

A CISZTERCI ALAPÍTÓ ATYÁK ÜNNEPE

Ciszterci Szent István Gimnázium, Székesfehérvár | 2026. január 23. péntek

Bayer János atya, O. Cist.

Bocsánat, gyerekek, a mai prédikációm egy kicsit túl hosszú lesz, de van valami, amit el szeretnék mondani. Köszönöm a türelmeteket a kiejtésem és a hosszúság miatt!

Az élők ünneplése

1. Ma a Ciszterci Rend alapító atyáit ünnepeljük, de remélem látni fogjátok, hogy ez nem a messze tűnt „rég szűp időő”-re emlékezés. Az Egyház nem úgy ünnepli a jeles napokat, mint ahogyan a világi kormányzat helyezi el koszorúit egy halott ember sírjánál. Hisszük, hogy amit ünneplünk, az *él*. A szentek élnek, és közbenjárnak értünk. És Isten hatalmánál fogva, a Jézus iránti szeretet, ami inspirálta munkájukat a földön, még mindig hatással van világunkban. Még ha időnként nehéz megtapasztalni, a ciszterci szentek még mindig közöttünk járnak.

2. Amint tudjátok, a Ciszterci Rendhez régen több száz monostor tartozott több tízezer férfival és nővel szerte a világon. És azt is tudjátok, hogy az elmúlt évszázadokban sok olyan dolog történt, ami gyengítette a Rendet szinte mindenhol, beleértve Magyarországot is. Vietnámon kívül nem tudok olyan Ciszterci monostorról, amelyben több mint száz szerzetes él ma – és ez egy átlagos szám volt a középkorban.

3. Mindazonáltal kitartok amellett, hogy a mai ünnepünk nem egy nosztalgikus emlékezés a középkorra. Ma, az ünneplésünk megidézi a Ciszterci Rendet, mint egy ősi gyökérzet, a mai modernkori telünk fagyos talaja alatt elrejtve – ami a felszínen látható, szinte halottnak tűnik, de ami a talaj alatt rejtőzőik, az él és várakozik. És Isten idejében ez a gyökérzet új ágakat, virágokat és gyümölcsöt terem a világunkban. Csak várjatok! És kutassátok saját szíveteiket! Mert lehet, hogy ezek a virágok és gyümölcsök bennetek fakadnak.

De mi ez a gyökérzet?

4. A Ciszterci alapító atyák és követőik hűségeseak akartak maradni *Szent Benedek Regulájához*, ahogyan azt koruk fényében értelmezték. Számukra a monasztikus élet magába foglalta a munka és imádság közötti nagyobb egyensúlyt, a nagyobb szegénységet vagy anyagi javakban való egyszerűséget, a művészet és lelkiség iránti törekvést. Tehát mindenekelőtt életük szeretet felé irányítását jelentette. Valójában a Ciszterci Rend első alkotmánya is a „Szeretet Okmánya” címet viseli (*Carta Caritatis*), mert megpróbálta megteremteni a szerető kapcsolatot a monastorok között: az egyenlőség, kölcsönös felelősség, és a közös ideál keresése alapján. És Szent Bernát, egyike a legnagyobb szenteknek, akik a Ciszterci ideált próbálták megragadni, több művet írt a lelki életéről, mint egy egyre nagyobb szeretetről, mint egy egyre mélyebbre ható önismeretről és bensőségességről Istennel, és egy egyre kiterjedtebb együttérzésről minden férfi és nő, azaz szeretett testvérek iránt.

5. A Ciszterci alapító atyák Istenre akartak hallgatni, aki az ő korokban szűlt hozzájuk. Nem akarták másolni a múlt szabályait és sablonosan élni a rendi életüket. Katolikusok voltak, és Szent Benedek követői, és így nyilvánvalóan egy igazsággal és elégedettséggel átitatott életet örökölték. De a katolikus hit és a monasztikus élet nem statikus vonalak egy oldalon, amit fénymásolni lehet. A katolikus hit és monasztikus élet élő dolgok, amik növekednek és virágoznak, időnként meglepő módon, anélkül, hogy elárulnák identitásukat.

A Ciszterci alapító atyák meglátták saját szívükben a megtérés és megújulás iránti vágyat, ami megfelelt kortársaik vágyainak. Bátrak és kreatívak voltak, de nem indultak el, hogy „vallási rendet” alapítsanak – ilyen fogalom nem létezett, amíg több ezer férfi és nő nem akart hozzájuk csatlakozni, és akkor lett szükségük egy szervezetre, amibe mindenkit oly módon lehetett felvenni, hogy a szeretet legyen a végső szabályuk. Nem, kezdetben ez nagyon egyszerűen zajlott: emberek kis csoportja csak követni akarta Istent közösségben, osztozva a munkában, tanulásban és imádságban, aszketizmusban és barátságban. Egyszerűen semmit nem akartak Krisztus elé helyezni (cf. BR 72:11), és így életükben mindent az igazság és Isten szeretete köré szerveztek. Ez nagyon egyszerű volt kezdetben 1098-ban, amikor Szent Róbert és a 21 barát elindult az útján. Ma, 900 évvel később ez ugyanilyen egyszerű.

6. Ma is olyan korban élünk, amely megújulásra vár. Néha zavar, hogy a monostorokban nincsenek tömegek, tekintve vágyakozásunkat az értelem és cél, szeretet és közösség, bölcsesség és meggyőződés iránt. A monasztikus élet ugyanolyan régi és szép, mint a kereszténység, vagy – ahogy Szent Lukács leírja az *Apostolok Cselekedeteiben* – amikor férfiak és nők először elhatározták, hogy közös tulajdonba veszik a dolgaikat és szétosztják az egyéni szükségletek szerint (ApCsel 2:44-45; vö. 4:32-35); vagy amikor naponta összegyűltek a templomban imádkozni, és otthonaikban étkezni (2:46); vagy amikor azt akarták, hogy „egy szív és lélek” legyenek Krisztusban (4:32), és így lelkesen ünnepelték együtt az Eucharisziát – a „kenyértörést” és „imádságot” – és „az apostoli tanításnak és közösségnek” szentelték magukat (2:42). Minden rendalapító, így a ciszterciek életének is ez a gyönyörű kép a táptalaja, amelyet Szent Lukács írt le az *Apostolok Cselekedeteiben* a korai Egyházzal.

7. De míg időnként zavar, hogy a monostorokban nem tolonganak a szerzetesek, máskor túl jól értem a történelem ritmusát, és azt, hogy mennyire könnyű az intézményeknek és külső formáknak elavulttá válniuk, mint a kiszáradt ágak, amelyek már nem veszik fel a nedvességet a gyökerekből. Ez velünk is megtörténhet, amikor beszédünk és szokásaink nem tükrözik a hitünk paraszát; és megtörténhet egy szerzetesrenddel is. És természetesen az is megtörténhet, hogy nagy szentek és egy Rend ágai teljes erejükben és gyümölcsökkel telve ostobán és tragikusan leszakadnak – csakúgy, mint a Zirci Kongregációban 75 évvel ezelőtt, mikor a kommunista üldöztetés során, a nagy terméssel kegyetlenül elbántak és a földre dobták elrohadni.

8. De ha az intézmények és külső formák elavulnak, akkor Isten az ő kegyelméből eltávolítja a holt ágakat, hogy helyet készítsen a gyökereknek az új tagok életre keltéséhez. És ha a szép gyümölcsöket tragikusan a földön hagyják eloszlan, magjaik a földbe kerülve egy napon újra életre kelnek. Tertullianusz híres szavaival élve: „a mártírok vére az Egyház magja” – ha egy keresztény életét adja Jézusért, a Szeretetért, ami minden dolgok felett uralkodik, bátor tanúságtétele számtalan férfit és nőt bátoríthat a hitre, ami új és örök életre vezet. Hasonló módon, Brenner János és sok más ciszterci atya szenvedései – akik életüket túl korán és a Zirci Kongregáció csúcspontján vesztették el – inspirálhat egy sokkal nagyszerűbb megújulást, mint amit el merünk képzelni.

9. Mert amíg az ágak elhalhatnak, az emberi szív soha nem fog szűnni vágyakozni az után, amit a monasztikus élet remél: egység Istennel és benne minden férfival és nővel. Már a kommunizmus alatt, miután az erős ágakat leszakították, férfiak és nők titokban elkezdtek közösségben élni Isten és embertársaik szeretetéért. Tímár Mónika, ‘Sigmond Lóránt, és sokan mások – akik közül néhányan ma is élnek a ti országokban és az enyémben¹ – nem

¹ Főként olyan emberekre gondolok, mint Zsuzsa nővér Kismaroson, Előd atya Zircen, Gyula atya Dallasban.

hordtak habitust, és nem gótikus kolostorokban éltek. De megtették a létfontosságú dolgot: keresték Istent; szerették Istent és embertársaikat; dolgoztak, tanultak, imádkoztak, és mindent közös tulajdonban tartottak; ünnepelték az Eucharisziát és követték az apostolok tanítását. Ha ilyen körülmények között meghallották a szerzetesi életre szóló meghívást, és megvolt a bátorságuk, hogy válaszoljanak rá, egészen biztosan lehetséges ez ma is, ha Isten úgy akarja.

10. Mert szívünk nem különbözik őseink szívétől. Az egyetlen különbség talán az erő és a módszer, amivel a világi hatalmak próbálják megbénítani szívünket, és elfojtják legmélyebb vágyainkat. Tehát hallgassunk ismét Szent Benedek hívására – arra a hívásra, amely a Ciszterci alapító atyákat és követőiket vonzotta szerte a világon, a texasi Dallastól Magyarország ezen helyéig – és lássuk, hogy nem izzítja-e szívünket ma! Nézzük, hogy szavai elvezetnek-e a szívünk legmélyebb vágyainak újra felfedezésére!

A meghívás

11. A *Regula* Előszavában Szent Benedek így ír Isten hívásáról: „[...] halljuk, mire int bennünket a minden nap felénk kiáltó isteni szózat: (9) [...] *Ki az az ember, aki életet óhajt és jó napokat kíván látni?* Ha ennek hallatára azt feleled: “Én”, akkor Isten ezt mondja neked: Ha igazi és örök életet akarsz, *tiltsd el a nyelvedet a gonosztól, és ajkad ne szóljon csalárdságot, fordulj el a gonosztól és tedd a jót! Keresd a békét és járj utána!* Ha ezt megteszitek, *szemem rajtatok lesz, és fülem meghallja könyörgéseketek. És még mielőtt segítségül hívnátok, azt mondom nektek: Íme, itt vagyok.*” (15-18). Szent Benedek e rész végén így fordul szerzeteseihez: „Mi lehetne edesebb számunkra, szeretett testvéreim, az Úrnak e minket hívó szavánál? Íme, így mutatja meg jóságosan az Úr az élet útját.” (19-20).

12. És ti, diákok és tanárok, akik itt összegyűltetek a Ciszterci alapító atyák ünneplésére – *életet óhajtok-e és jó napokat kívántok-e látni?* Akkor tanuljuk meg az igazi szerzetesi csendet: az aszketizmust, ami eltiltja a nyelvet a gonosztól, és ajkunkat a csalárdságtól. Ma minden televízió, telefon és technológia az értelmetlen zajokat sugározza megállás nélkül. Nagyon nehéz a saját szívünkre figyelni, és így segíteni kifejezni az igaz gondolatokat és érzéseket. De még mindig megvan az erőnk, hogy a csendet keressük, kikapcsoljuk az „értésítéseket” és visszaköveteljük a gondolat és imádság szabadságát. Ahhoz, hogy ezt meg tudjuk tenni, először meg kell tanulnunk elnémítani a belső „értésítéseinket” – az összes olyan vibráló impulzust, amelyek védtelenné tesznek minket a szétszórtsággal és bujassággal szemben. Isten kegyelméből ti és én engedhetjük lelkünket ismét lélegzethez jutni – a csend a lélek oxigénje. Vágyakoztok az életre? Akkor tanuljátok meg az imádság csendjét! Ismerjétek meg az egyetlen igaz Istent, aki szeretne a barátotok lenni, bennetek lakni, hogy nap mint nap vezessen az élet útján!

13. Isten hívása, Szent Benedek Regulájában, a csendtől mozdul a tett felé: *fordulj el a gonosztól és tedd a jót; keresd a békét és járj utána.* Az imádság az Istennel való barátság. Az imádsággal megismerheted önmagadat: az imádságban megtanuljuk azt az egyedülálló nevet, amit Isten szeretetében adott mindegyikünknek. Megtudjuk, hogy kik vagyunk, és a Teremtő miért adott életet nekünk. Megismerjük hivatásunkat. És mint a katona, aki szeretett bajtársát követi a csatába, az ima cselekvésre készítet minket – hogy a barátunkkal legyünk, és osztozzunk abban a nagyszerű győzelemben, amit véghez vinni készül. De itt a világi erők megpróbálják elnyomni szívünk természetes működését. A világ azt mondja, ne cselekedjünk. Azt mondja, hogy csak költsünk és fogyasszunk, álljunk be a sorba és passzívan olvadjunk be a tömegbe. A világ azt mondja, hogy az életünk nem ér többet egy gazdasági gépezetnél. Azt mondják, nem nevek vagyunk egy közösségben, hanem csak számok egy piaci algoritmusban. Bárkít, aki ennél több akar lenni, kigúnyolják. Azt mondják, nincs remény semmi többre, mert a klímaváltozás, vagy a politikai demagógok vagy a mesterséges

intelligencia, vagy a pénzügyi bizonytalanság, vagy BÁRMI lehetetlenné teszi, hogy boldoguljunk és hőökké váljunk. Remény nélkül megbénít az aggodalom, vagy visszavonulunk önmagunk vigasztalására az élvezet és harag kicsiny világába.

14. Ne engedjétek, hogy ez történjen veletek! Diákok és tanárok, akik itt összegyűltetek a Ciszterci alapítás ünneplésére, Isten VALÓSÁGOS és mindennél NAGYOBB. És ő a mi SZABADÍTÓNK. Cselekedhetünk és hatással lehetünk ebben a világban. Hősök lehetünk az ő ajándéka és hatalmas ereje által. Amikor imádkozni tanultok, megtanuljátok meghallani titokzatos hangját, és ez minden pillanatban valami nagyszerű dologra hív. A világ szemében semminek tűnik, de azok a tettek, amikre Isten hív minden pillanatban, építőkövei Isten Országának, a szeretet és a soha el nem halványuló fény országának. Ne törődjétek a mai kor elidegenítő gépezetével, a világi és fogyasztói társadalom bénító és homogenizáló erőivel! Erkölcsi kiválóságra, Isten és embertársaitok elképzelhetetlenül erős szeretetére lettetek teremtve – olyanná, aki képes olyan tetteket végrehajtani, amik az örökkévalóságban visszhangoznak majd. Mindegyikötök egyedi és különleges. Mindegyikötököt neveteken szólítottak egy kivételes sorsra. Maradjatok közel az imádsághoz és a szentségekhez, és tetteitek hősiesek lesznek ebben a világban!

15. *Ardere et lucere*. Lángolj igaz lelki élettel – *ardere*. És életed megvilágítja a világot – *lucere*.

16. Mindaz, amit eddig mondtam, mindenkire igaz lehet. De hiszem, hogy vannak köztetek, akik számára ezek a szavak Istenről *Szent Benedek Regulájában* nagyon különös módon fognak visszhangozni. Néhányatok számára ez a vágy az életre és jó napokra, Isten és embertársaik szeretetére – néhányatok számára ez a vágy valami egészen különleges dolog felé fog vezetni a mi időnkben. Ciszterci iskolák fiai és lányai, Szent Róbert, Alberik és István fiai és lányai, hallgassatok a szívetekre az elkövetkező hónapokban és években, és figyeljétek, hátha Isten hív a ciszterci életre. Ha halljátok őt, ne féljétek. A mai evangéliumban Jézus mindenkinek, aki érte áldozatot hoz, megígéri, hogy „százannyit kap már most, ebben a világban: házat, testvért, nővért, anyát, apát, gyermeket és földet, bár üldözések között; az eljövendő világban pedig az örök életet.” (Mk 10:30).

17. Nem számít, hol hív minket Isten, az életünk örömmel telik meg, ha van bátorságunk követni őt. És azt gondolom, hogy néhányatokat az tenné boldoggá, ha részt vehetne a Ciszterci Rend megújulásában Magyarországon és a világban. Azt gondolom, hogy talán vannak köztetek, akikben Isten elültette a haza és Egyház iránti szeretetet oly mértékben, hogy életüket adnák Krisztusnak szerzetesként vagy szerzetesnővéreként. Talán vannak köztetek olyanok, akik szerzetestestvérekkel szeretnének majd élni és megmutatni szétszakított világunknak a szív és lélek egységéhez vezető utat. Talán vannak köztetek, akik lelkük mélyén vágyakoznak a szegénység, tisztaság és engedelmesség titkai iránt, aminek megvan az ereje, hogy megszabadítson az önzéstől és egoizmustól. Talán vannak köztetek, akik szeretnék lelküket a keresztény tanítás és kultúra megújításának szentelni egy olyan világban, ahol az ideológiák és felszínesség uralkodnak. Röviden, azt gondolom, hogy talán vannak köztetek, akiknek a Ciszterci alapító atyák ünnepe valami nagyon mélyet fog jelenteni, és akik közel járnak annak felismeréséhez, hogy ezeket a szenteket hősiesen kövessék, „hogy Krisztus Urunknak, az igaz Királynak harcosa legyenek”. (BR Előszó 3.)

18. Ha így van, akkor van pár ötletem és álmom, amit szeretnék majd megosztani veletek – és különböző módokon ezek az ötletek mindenkinek szólnak, akik meghallják Isten szavát, bárhol is szólítson. Sajnos most az időnk lassan lejár, ezért majd később mondom el a részleteket nektek! Addig is, kedves fiai és lányai a ciszterci szenteknek, mélyítsük el imádságunkat és készítsük fel magunkat a szeretet életére. Isten mindegyikünk számára tartogat valami izgalmasat. Készen kell állnunk!